

OPINIE I KOMENTARZE FRDL

OPINIA nr 9/2022

ASPEKTY PRAKTYCZNE NOWELIZACJI USTAWY O UTRZYMANIU CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINACH I ICH POTENCJALNE SKUTKI FINANSOWE DLA PRAWIDŁOWEJ REALIZACJI GOSPODARKI ODPADAMI KOMUNALNYMI - ZAGADNIENIA WYBRANE

Jarosław Kotowski

Ustawa z dnia 11 lipca 2021 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o odpadach, została podpisana przez Prezydenta RP 21 sierpnia 2021 r. Nowelizacja ustawy ogłoszona została w Dz. U. z 2021 r., poz. 1648. Założeniem stojącym u podstaw dokonanej nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, ustawy Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o odpadach było, przede wszystkim, jak wynika to z uzasadnienia do projektu nowelizacji: obniżenie kosztów funkcjonowania i usprawnienie gminnych systemów gospodarowania odpadami komunalnymi oraz ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie gospodarki odpadami i tym samym poprawę dostępu do instalacji przetwarzających odpady komunalne.

Dokonano zmian w następującym zakresie:

- uzupełnienia słowniczka pojęć ustawowych o pojęcie związek metropolitalny;
- doprecyzowano kwestię indywidualizacji odpowiedzialności za odpady w budynkach wielolokalowych oraz obowiązków wytwórców odpadów komunalnych;
- wprowadzono regulacje dotyczące ograniczenia ilości powstających odpadów;
- wprowadzono nowe zwolnienie z obowiązku odbierania bioodpadów z nieruchomości jednorodzinnych i przyjmowania ich na PSZOK w sytuacji kompostowania bioodpadów w kompostownikach i korzystania z ulgi kompostownikowej;
- wprowadzono możliwość zwolnienia j.s.t. lub związku z obowiązku selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
- doprecyzowano kwestię zawartości umów w systemie wolnym i obowiązków wójta, burmistrza, prezydenta miasta w zakresie ich kontroli;
- zmieniono zasady przystępowania i występowania właścicieli nieruchomości niezamieszkałych z systemu gminnego;
- dokonano zmian w zakresie podmiotów zobowiązanych do ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi;
- dokonano zmian konstrukcji prawnej metod obliczenia opłaty od powierzchni, od wody, od pojemników dla nieruchomości niezamieszkałych oraz ujednolicono stawkę od pojemnika i worka w przypadku nieruchomości niezamieszkałych objętych systemem gminnym;
- wprowadzono zwiększony zakres możliwości różnicowania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w systemie gminnym;
- wprowadzono dwa modele ustalenia opłaty dla domków letniskowych i nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, a także zmieniono przedmiot od którego ponoszona jest opłata w tego rodzaju nieruchomościach;
- wprowadzono zmiany w zakresie deklaracji śmieciowych i podmiotów zobowiązanych do ich składania;
- umożliwiono organom wykonawczym gmin i Związków w szerszym zakresie weryfikację danych w złożonych deklaracjach;
- wprowadzono zmiany w zakresie nowego upoważnienia do wydawania decyzji przez pracowników w imieniu organów związków w zakresie gospodarki śmieciowej;
- umożliwiono dopłaty do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi z innych dochodów budżetowych niż środki pochodzące z opłaty śmieciowej;
- wprowadzono ograniczenia w zakresie ilości odpadów poszczególnych rodzajów odbieranych na Pszokach i częstotliwości odbioru odpadów z nieruchomości zamieszkałych;
- wprowadzono sankcje za brak złożenia deklaracji śmieciowej przez zobowiązane podmioty;
- wprowadzono regulację w zakresie terminów dostosowania uchwał przez organy stanowiące gmin i związków komunalnych do nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Podjęty proces legislacyjny, jak wynika to z uzasadnienia do projektu nowelizacji ustawy, skutkuje zmianami w następujących ustawach:

- **ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2021 r. poz. 888);**
- **ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, z późn. zm.);**
- **ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2021 r. poz. 779 i 784).**

UZUPEŁNIENIE SŁOWNICZKA POJĘĆ USTAWOWYCH W USTAWIE O UTRZYMANIU CZYSTOŚCI I PORZĄDKU W GMINACH

Nowelizacja ucpg w zakresie art. 2 ust. 1 zawierającym definicje pojęć ustawowych po pkt 1-5 dodaje pkt 6 o treści: „związku międzygminnym lub zarządzie związku międzygminnego przez który rozumie się odpowiednio także związek metropolitalny lub zarząd związku metropolitalnego.”

Nowelizacja ucpg włącza do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi nowy podmiot, czyli związek metropolitalny lub zarząd takiego związku, które mogą realizować zadania samodzielnie lub wspólnie ze związkami międzygminnymi. Powodować to może bezpośrednie przejmowanie zadań w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi przez związki metropolitalne od zainteresowanych gmin. Przepis ten wszedł w życie z dniem 23 września 2021 r.

ZMIANY W ZAKRESIE ZADAŃ GMIN, OBOWIĄZKÓW WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI W TYM WIELOLOKALOWCH I WYTWÓRCÓW ODPADÓW, A TAKŻE INDYWIDUALIZACJI ICH ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA WYTWARZANE ODPADY W LOKALACH MIESZKALNYCH

Art. 1 pkt 1 i pkt 4, art 2a, art. 4 w ust. 2a pkt 6-8 ucpg, nowy rozdział 2a ucpg

Jak wskazuje uzasadnienie do projektu nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach do momentu uchwalenia nowelizacji ustawy z dnia 11 maja 2021 r. zadania na gruncie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach spoczywały na dwóch podmiotach tj. gminach (lub związkach międzygminnych) oraz właścicielach nieruchomości (zamieszkałych, niezamieszkałych). Obowiązki wynikające z ustawy nie obejmowały natomiast właścicieli lokali w budynku wielolokalowym, czy osób faktycznie zamieszkujących te lokale. W wyniku zmiany ustawy rozszerzono obowiązki w zakresie utrzymania czystości i porządku na nową kategorię podmiotów tj. właścicieli lokali (pojedynczego lub kilku) w budynku wielolokalowym, pod warunkiem ustanowienia odrębnej własności lokali. Drugą nową kategorią podmiotów zobowiązanych do realizacji obowiązków na gruncie ustawy są osoby **faktycznie zamieszkujące lub użytkujące lokale.**

Konsekwencją powyższego jest dodanie w rozdziale 2, po art. 2 ucpg nowego art. 2a ust. 1 ucpg o treści: „w przypadku gdy właściciel nieruchomości w uzgodnieniu z gminą zapewni techniczne możliwości identyfikacji odpadów komunalnych wytwarzanych w poszczególnych lokalach, w budynkach wielolokalowych, rada gminy może, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego, postanowić o ponoszeniu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przez osoby wymienione w art. 1 pkt 1 lit. b.” Zauważyć należy, że o ile właściciel nieruchomości wielolokalowej zapewni samodzielnie i po uzgodnieniu z gminą techniczne możliwości identyfikacji odpadów komunalnych powstających w poszczególnych lokalach budynku wielolokalowego i po spełnieniu tego warunku i stosownych uzgodnieniach rozwiązań technicznych z gminą, a także zakupie przez wściciela budynku wielolokalowego lub wspólnotę mieszkaniową odpowiedniego systemu identyfikacji odpadów z poszczególnych lokali mieszkalnych, rada gminy może postanowić w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego o ponoszeniu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przez właścicieli poszczególnych lokali w budynku wielolokalowym. **Rozwiązanie to nie jest jednak obligatoryjne, ale stanowi prawną możliwość odejścia od odpowiedzialności zbiorowej w zakresie nieprawidłowej zbiórki odpadów lub zupełnego braku selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na nieruchomościach wielolokalowych.** Będzie przekładało się to również w przypadku zastosowania takiego rozwiązania na indywidualizację odpowiedzialności za odpady i indywidualizację ponoszonej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi już nie przez wspólnotę czy spółdzielnię, ale właścicieli poszczególnych lokali mieszkalnych w budynku wielolokalowym. Powinno to w konsekwencji prowadzić do zwiększenia ilości prawidłowo zebranych i odebranych odpadów selektywnych z takich nieruchomości, przyczynić się do wzrostu ilości surowców wtórnych, odgraniczyć ilość odpadów zmieszanych nieprawidłowo, zbieranych na nieruchomościach wielolokalowych oraz wyeliminować problem nakładania opłaty podwyższonej na wszystkich mieszkańców nieruchomości wielolokalowych w przypadku nieselektywnego zbierania odpadów jedynie przez jedną lub kilka osób.

Co istotne art. 2a ust. 2 ucpg po nowelizacji wskazuje, że identyfikacja odpadów komunalnych musi zapewnić możliwość przypisania właścicielom poszczególnych lokali mieszkalnych lub osobom zamieszkującym takie lokale danej frakcji odpadów komunalnych w taki sposób, aby osoby nieuprawnione nie mogły odczytać ich danych osobowych. **Powoduje to konieczność poszukiwania takich systemów zabezpieczeń i ochrony układu danych osobowych zawartych w kodzie na worku, kodzie zamka altanki śmietnikowej, czy kodzie pojemnika dla poszczególnych frakcji selektywnie zbieranych, aby ochrona danych osobowych właścicieli lokali w budynku wielolokalowym była realnie zapewniona.**

Uchwała o ponoszeniu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przez właścicieli poszczególnych lokali w budynku wielolokalowym może dotyczyć wszystkich, albo jedynie określonych nieruchomości zabudowanych budynkami wielolokalowymi, w zależności od tego, czy właściciele nieruchomości w ramach własnych środków finansowych, lecz w uzgodnieniu z gminą zapewnią techniczne możliwości identyfikacji odpadów komunalnych wytwarzanych w poszczególnych lokalach na wszystkich nieruchomościach zabudowanych budynkami wielolokalowymi albo na części tych nieruchomości. Zatem nie od woli radnych ale od woli i działań właścicieli poszczególnych lokali w nieruchomościach wielolokalowych zależy zakres obowiązywania uchwały takiej uchwały. **Przygotowanie techniczne do identyfikacji właścicieli poszczególnych lokali i wytwarzanych przez nich odpadów zbieranych i odbieranych jako selektywne będzie decydowało o obszarze gminy, na jakim będzie obowiązywała uchwała. Co ważne mogą to być ulice, osiedla, poszczególne bloki, klatki mieszkalne, czy kamienice.**

Podjmując uchwałę rada gminy ma kierować się **technicznymi możliwościami identyfikacji odpadów komunalnych w poszczególnych lokalach** w budynkach wielolokalowych, w tym: liczbą lokali mieszkalnych w danym budynku wielolokalowym; liczbą mieszkańców; ilością odpadów komunalnych wytwarzanych na danych nieruchomościach zabudowanych budynkami wielolokalowymi; istniejącą infrastrukturą do gospodarowania odpadami komunalnymi. Ponadto, rada gminy przy podejmowaniu takiej uchwały powinna kierować się również: liczbą mieszkańców w tym systemie identyfikacji indywidualnej; liczbą lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym; ilością wytwarzanych odpadów, oraz istniejącą infrastrukturą w zakresie gospodarki odpadami w tym ilością wiat śmietnikowych, możliwością ich rozbudowy i modernizacji, podłączenia energii elektrycznej czy systemu monitoringu wizyjnego.

W przypadku podjęcia uchwały o ponoszeniu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przez właścicieli poszczególnych lokali w budynku wielolokalowym wspólnota mieszkaniowa lub spółdzielnia mieszkaniowa:

- składa deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi – w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie tej uchwały,
- **ponosi opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi, począwszy od miesiąca, w którym ta uchwała weszła w życie –w stosunku do odpadów komunalnych wytworzonych na nieruchomościach zabudowanych budynkami wielolokalowymi, z wyłączeniem odpadów komunalnych wytworzonych w lokalach objętych tą uchwałą.**

Z powyższego wynika, że w przypadku podjęcia przez organ stanowiący gminy uchwały, o objęciu opłatą właścicieli lokali w budynkach wielolokalowych wspólnota mieszkaniowa lub spółdzielnia składa deklarację śmieciową już w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie uchwały. Spółdzielnia lub wspólnota w takiej sytuacji będzie zobowiązana do ponoszenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, począwszy od miesiąca, w którym ta uchwała weszła w życie – wyłączone z obowiązku ponoszenia opłaty przez wspólnotę lub spółdzielnię będą odpady komunalne powstałe w indywidualnych lokalach w budynku wielorodzinnym objętych uchwałą o objęciu opłatą właścicieli lokali w budynkach wielolokalowych. **Powyższe rozwiązane zacznie obowiązywać z dniem 1 stycznia 2022 r.**

Konsekwencją powyższych zmian jest nowe brzmienie art. 2 ust. 3b ucpg zgodnie z którym: „Osoba, której służy tytuł prawny do lokalu, lub osoba faktycznie zamieszkująca lub użytkująca lokal należący do spółdzielni mieszkaniowej nie jest obowiązana do wykonywania obowiązków właściciela nieruchomości wynikających z ustawy, z zastrzeżeniem przepisów art. 6h, art. 6m ust. 1 i art. 6o ust. 4 w przypadku podjęcia uchwały, o której mowa w art. 2a ust. 1.” Nowelizacja ucpg w tym zakresie wskazuje, że osoba, której służy tytuł prawny do lokalu, lub osoba faktycznie zamieszkująca lub użytkująca lokal należący do spółdzielni mieszkaniowej nie jest obowiązana do wykonywania obowiązków właściciela nieruchomości wynikających z ustawy. Zatem, gdyby nie dodana dalsza część znowelizowanego przepisu oznaczałoby to podobnie jak przed nowelizacją, że osoba, której służy tytuł prawny do lokalu, lub osoba faktycznie zamieszkująca lub użytkująca lokal należący do spółdzielni mieszkaniowej nie wykonuje żadnych obowiązków w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, jakie spoczywają na właścicielach nieruchomości. Jednakże nowelizacja, co trzeba zauważyć, wprowadza zastrzeżenie w zakresie art. 6h ucpg (w zakresie obowiązku ponoszenia opłaty na rzecz gminy, w której położone są nieruchomości), art. 6m ust. 1 ucpg (w zakresie obowiązku złożenia przez właściciela nieruchomości deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi) oraz art. 6o ust. 4 ucpg w zakresie obowiązku właściciela, wobec którego wydano decyzję z art. 6o ust. 1 do złożenia deklaracji o wysokości opłaty w przypadku zmiany danych lub zmiany stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi). Obowiązek względem osoby, której służy tytuł prawny do lokalu, lub osoby faktycznie zamieszkującej lub użytkującej lokal należący do spółdzielni mieszkaniowej wynikający z art. 6h, 6m ust. 1 oraz 6o ust. 4 ucpg powstanie tylko wówczas, **gdy organ stanowiący gminy podejmie uchwałę o ponoszeniu opłaty** za gospodarowanie odpadami komunalnymi przez właścicieli lokali lub osoby zamieszkujące lub użytkujące lokal w budynku wielolokalowym. W innym wypadku obowiązki spoczywać będą na spółdzielni lub wspólnocie mieszkaniowej.

Zindywidualizowanie odpowiedzialności wytwórców odpadów powstających w indywidualnych lokalach mieszkalnych powoduje **uprawnienie dla rady gminy lub związku komunalnego do dokonania zmian w regulaminie utrzymania czystości i porządku poprzez możliwość wprowadzenia w nim:**

- obowiązku stosowania indywidualnego oznakowania pojemników lub worków przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych w sposób, który pozwoli na identyfikację: właściciela nieruchomości, na której są wytwarzane odpady komunalne, lub właścicieli lokali mieszkalnych w budynku wielolokalowym – w przypadku podjęcia uchwały o zindywidualizowaniu ich odpowiedzialności za wytwarzane odpady komunalne w poszczególnych lokalach;
- określenia sposobu zgłaszania lokalizacji miejsca gromadzenia odpadów przez właściciela nieruchomości w celu zapewnienia prawidłowej realizacji usługi odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;
- wprowadzenia innych obowiązków dotyczące utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości.

W art. 4 ucpg w ramach uprawnień fakultatywnych rady gminy do określenia dodatkowych warunków w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy dodano w nowelizacji przepisy **umożliwiające oznakowanie pojemników lub worków przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych, w celu identyfikacji gospodarstw domowych oraz sposobu realizacji przez nie obowiązków w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych.** Dzięki takiemu rozwiązaniu gmina może odejść od odpowiedzialności zbiorowej, w szczególności w zabudowie wielolokalowej, przez indywidualne rozliczanie poszczególnych lokali z selektywnego zbierania odpadów. Ponadto, zezwolono na oznakowanie pojemników lub worków w sytuacji podjęcia uchwały, o której mowa w art. 2a ust. 1 ucpg i obciążenia opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi właścicieli poszczególnych lokali w budynkach wielolokalowych.

Nowelizacja umożliwiła również określenie w regulaminie sposobu zgłaszania lokalizacji miejsca gromadzenia odpadów przez właściciela nieruchomości w celu zapewnienia prawidłowej realizacji usługi odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości oraz upoważnia radę gminy do wprowadzania innych obowiązków w regulaminie dotyczących utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości np. utrzymywania pojemników przeznaczonych na odpady w czystości, obowiązku utrzymywania w czystości miejsc gromadzenia i magazynowania odpadów selektywnie zbieranych na nieruchomościach, mycia pojemników przeznaczonych na odpady komunalne. **Zmiany w zakresie wynikającym z tego przepisu weszły w życie 23 września 2021 r.**

Nowelizacja ustawy wprowadziła jeszcze jedną istotną zmianę – poprzez dodanie w art. 1 tej ustawy po pkt 1-3 nowego pkt 4: „obowiązki wytwórców odpadów komunalnych w zakresie selektywnego zbierania tych odpadów”. Z uzasadnienia tej zmiany, która weszła w życie 23 września 2021 r. wynika, że **celem ustawodawcy było odejście od odpowiedzialności grupowej za odpady i wzmocnienie motywacji do ich selektywnej zbiórki bezpośrednio przez wytwórców odpadów.**

Zgodnie art. 3 ust. 1 pkt 32 ustawy o odpadach – przez **wytwórcę odpadów rozumie się** każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów (pierwotny wytwórca odpadów) oraz każdego, kto przeprowadza wstępną obróbkę, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów. Wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba, że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej. Nowelizacja wzmocnia rolę faktycznych wytwórców odpadów w systemie w zakresie ich obowiązków dotyczących selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Powyższe rozwiązanie dopełnia – wynikający z art. 23 ust. 1 ustawy o odpadach – obowiązek selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w miejscu ich wytwarzania. Zgodnie z nowym art. 4d ucpg wytwórcy odpadów komunalnych są obowiązani do selektywnego zbierania wytworzonych przez siebie odpadów komunalnych zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie oraz w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 4a ust. 1.

Wskazać należy, że dodanie art. 4d ucpg ma na celu jasne wskazanie, że wszyscy wytwórcy odpadów komunalnych są obowiązani do zbierania w sposób selektywny odpadów komunalnych, zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie oraz rozporządzeniu w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. **Oznacza to, że obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych dotyczy zarówno nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, jak również nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy a są wytwarzane odpady komunalne.** Co istotne, wytwórcy odpadów w sytuacji wydania przez Ministra Klimatu rozporządzenia, o którym mowa w art. 4a ucpg w którym może dojść do rozszerzenia obowiązkowej zbiórki odpadów zbieranych selektywnie o dodatkowe frakcje spowoduje, że wytwórcy odpadów niezależnie od postanowień regulaminu utrzymania czystości i porządku obowiązującego na terenie gminy lub związku będą mieli obowiązek selektywnej zbiórki zgodnie z wymaganiami określonymi dodatkowo w rozporządzeniu Ministra Klimatu – a zatem, najpewniej w szerszym zakresie frakcji zbieranych selektywnie. Omawiane rozwiązanie wchodzi w życie 1 stycznia 2022 r.

OGRANICZENIE ILOŚCI POWSTAJĄCYCH ODPADÓW I ZMNIEJSZENIE KOSZTÓW W SYSTEMIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI KOMUNALNYMI – ROZWIĄZANIA INSTYTUCJONALNE

Zmiana w art. 3 ust. 2 pkt 2 ucpg poprzez dodanie wyrazów: „lub wspólnych ze związkiem metropolitalnym”, oznacza, że budowa, utrzymanie i eksploatacja: instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym instalacji komunalnych, o których mowa w art. 38b ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, stacji zlewnych, w przypadku, gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty, instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części, szaleatów publicznych będą mogły być realizowane wspólnie ze związkami metropolitalnymi.

Ponadto, w nowelizacji w art. 3 ust. 2 ucpg dodaje się pkt 6b o treści: „zapewniają zagospodarowanie odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami.

W uzasadnieniu do nowelizacji wskazano wprost, że **gminy powinny zapewnić w pierwszej kolejności przygotowanie do ponownego użycia i recykling odpadów zebranych selektywnie oraz odpadów powstających w procesie sortowania, w celu doczyszczczenia selektywnie zebranych odpadów komunalnych.** W ocenie Ministerstwa Klimatu wprowadzenie tego przepisu nie wiąże się z dodatkowymi obciążeniami dla gmin, ma na celu podkreślenie znaczenia hierarchii sposobów postępowania z odpadami, o której mowa w ustawie o odpadach. W efekcie mniej odpadów, w szczególności zebranych selektywnie, powinno trafiać na składowiska, co powinno zmniejszyć koszty gmin związane z zagospodarowaniem odebranych odpadów. Przygotowanie odpadów do ponownego użycia oraz recykling części odpadów zebranych selektywnie może okazać się również skuteczną metodą ograniczenia ilości odpadów na składowiskach. Natomiast w sytuacji, w której zawierane umowy na odbiór, transport i zagospodarowanie odpadów od dawna nie mają charakteru ryczałtowego, a równocześnie wzrost kosztów paliwa, energii elektrycznej, kosztów pracy, wysoka inflacja przekładają się na wzrost cen za odbiór, transport i zagospodarowane 1 Mg w instalacjach – trudno wskazać, jakie koszty miałyby wskutek wprowadzenia tego rozwiązania ulec zmniejszeniu po stronie gmin i związków komunalnych i czy rzeczywiście to nastąpi.

Kolejnym rozwiązaniem mającym ograniczyć ilość odpadów, ale również koszty w systemie, jest rozwiązanie wynikające z art. 3 ust. 2b ucpg po nowelizacji. W myśl tej regulacji **gmina ma obowiązek utworzyć co najmniej jeden stacjonarny punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, samodzielnie lub wspólnie z inną gminą lub gminami, lub wspólnie ze związkiem metropolitalnym.** Dostrzec należy kontynuację obowiązku, jaki po nowelizacji nakłada ustawodawca w zakresie utworzenia co najmniej jednego stacjonarnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych. **Nowością wynikającą z nowelizacji jest możliwość utworzenia takiego punktu nie tylko z inną gminą, związkiem komunalnym, ale również ze związkiem metropolitalnym,** o ile jego cele statutowe będą obejmowały zadania w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Może to zatem przyczynić się do bardziej racjonalnego rozdzielenia kosztów prowadzenia takiego punktu na różne podmioty.

NOWE ZWOLNIENIE DLA GMIN I ZWIĄZKÓW Z OBOWIĄZKU ODBIORU BIOODPADÓW Z NIERUCHOMOŚCI JEDNORODZINNYCH, KOMPOSTUJĄCYCH BIOODPADY I PRZYJMOWANIA ICH NA PSZOK W SYTUACJI ICH KOMPOSTOWANIA I KORZYSTANIA Z ULGI KOMPOSTOWNIKOWEJ

Art. 3 ust. 2d ucpg

Gmina może nie zapewniać odbierania bioodpadów stanowiących odpady komunalne, jeżeli właściciel nieruchomości zabudowanej jednorodzinym budynkiem mieszkalnym podał w deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi informacje, o których mowa w art. 6m ust. 1b pkt 7, oraz korzysta ze zwolnienia w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o którym mowa w art. 6k ust. 4a, a regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy przewiduje zwolnienie w całości z obowiązku posiadania pojemnika lub worka na te odpady.

Z powyższego wynika, że ustawodawca doprecyzował obowiązki gminy w zakresie odbierania bioodpadów. Zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi w ustawie, możliwe jest częściowe zwolnienie z opłaty mieszkańców, którzy kompostują bioodpady. W związku z powyższym, należy umożliwić gminie podjęcie decyzji o całkowitym nieodbieraniu bioodpadów w przypadkach, gdy są one w całości zagospodarowane we własnym zakresie przez właścicieli nieruchomości, zabudowanej jednorodzinym budynkiem mieszkalnym. Wskazane rozwiązanie jest możliwe, jeżeli łącznie zostaną spełnione trzy warunki: właściciel nieruchomości zadeklaruje kompostowanie wytworzonych bioodpadów w kompostowniku przydomowym, rada gminy podejmie decyzję o zwolnieniu z obowiązku posiadania pojemnika lub worka do zbierania bioodpadów oraz zwolni w części z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mieszkańców kompostujących bioodpady (**ulga kompostownikowa**). Oznacza to, że również urealnione w proporcji do oszczędności gminy z tytułu nieodbierania bioodpadów z nieruchomości jednorodzinnych powinny być kwoty zwolnień częściowych z opłaty z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi w sytuacji posiadania kompostownika i kompostowania w nim bioodpadów – w całości przez właściciela nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym jednorodzinym. Powyższe uprawnienie, które daje gminom nowelizacja ustawy oznacza również brak obowiązku zapewnienia pojemników lub worków do odbierania bioodpadów z nieruchomości korzystających z ulgi kompostownikowej. Można postawić nawet dalej idący wniosek, że w sytuacji korzystania z ulgi kompostownikowej gmina lub związek może nie zapewniać w ogóle odbierania bioodpadów stanowiących odpady komunalne z takiej nieruchomości oraz może odmówić przyjęcia bioodpadów przez Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Pamiętać jednak należy, że muszą zostać spełnione łącznie wszystkie warunki, o których mowa w tym przepisie, a i samo uprawnienie gminy jest jedynie fakultatywne. Rozwiązanie to ma obniżyć koszty związane z odbiorem, transportem i zagospodarowaniem bioodpadów oraz ograniczyć ich ilość w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Mimo, że rozwiązanie to nie wyeliminuje w całości problemu odbioru, transportu i zagospodarowania frakcji bioodpadów w gminach, to zgodzić należy się z tezą zawartą w uzasadnieniu do projektu nowelizacji, że rozwiązanie to może ułatwić organizację systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

ZWOLNIENIE J.S.T. LUB ZWIĄZKU Z OBOWIĄZKU SELEKTYWNEJ ZBIÓRKI ODPADÓW KOMUNALNYCH

Art. 4b i 4c ucpg

Minister właściwy do spraw klimatu może zezwolić gminie, (analogicznie związkowi) w drodze decyzji, na częściowe odstępstwo od selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów komunalnych, **polegające na łącznym** zbieraniu odpadów tworzyw sztucznych, metali, opakowań wielomateriałowych oraz szkła, jeżeli zostaną spełnione łącznie co najmniej trzy z następujących warunków:

- łącznie zbieranie wybranych frakcji odpadów komunalnych nie wpływa na możliwość poddania ich przygotowaniu do ponownego użycia, recyklingowi lub innym procesom odzysku, a uzyskiwany z tych procesów materiał wyjściowy ma jakość porównywalną do jakości uzyskiwanej przy selektywnym zbieraniu odpadów komunalnych;
- selektywne zbieranie wybranych frakcji odpadów komunalnych nie przynosi wyniku najlepszego dla środowiska, biorąc pod uwagę całkowity wpływ gospodarowania selektywnie zebranymi frakcjami odpadów komunalnych na środowisko;

- selektywne zbieranie wybranych frakcji odpadów komunalnych nie jest technicznie wykonalne, biorąc pod uwagę dobre praktyki w zakresie zbierania odpadów komunalnych;
- selektywne zbieranie wybranych frakcji odpadów komunalnych pociągnęłoby za sobą nieproporcjonalnie wysokie koszty, biorąc pod uwagę koszty negatywnego wpływu zbierania i przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych na środowisko i zdrowie ludzi, możliwości poprawy efektywności zbierania i przetwarzania odpadów komunalnych, dochody ze sprzedaży surowców wtórnych oraz zasadę, że koszty gospodarowania odpadami są ponoszone przez pierwotnego wytwórcę odpadów lub przez obecnego lub poprzedniego posiadacza odpadów.

Dodanie tego przepisu oznacza de facto możliwość uzyskania zgody Ministra Klimatu na znaczące odstępstwo od zasady selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w podziale na 5 frakcji. Decyzja Ministra Klimatu, o ile zostanie wydana, dotyczyła będzie odstępstwa dla poszczególnych gmin lub związków komunalnych. Odstępstwo od selektywnego zbierania odpadów komunalnych następowo będzie wyłączone w drodze decyzji Ministra Klimatu – zgodnie z przepisem art. 10 ust. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającej dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów (Dz. Urz. UE L 150 z 14.06.2018, str. 109).

Należy zaznaczyć, że decyzja zezwalająca na odstępstwa ma mieć charakter wyjątkowy i nie może zagrażać osiągnięciu celów wynikających z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy (Dz. Urz. UE L 312 z 22.11.2008, str. 3) dotyczącej osiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania poszczególnych frakcji odpadów do ponownego wykorzystania. **Zgoda Ministra Klimatu, wydawana będzie w drodze decyzji, na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, zawierający:**

- analizy potwierdzające, że zostały spełnione łącznie co najmniej trzy z warunków, o których była mowa wyżej;
- wskazanie, czy odstępstwo ma dotyczyć obszaru całej gminy czy jej określonej części.

Zezwolenie na odstępstwo od zbiórki selektywnej, wydawane będzie na czas nieoznaczony. Złożenie wniosku przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta lub zarząd związku nie wymaga konsultowania jego treści, ani z mieszkańcami, ani z organem stanowiącym gminy lub zgromadzeniem związku. Jedyne co musi wykazać wnioskodawca to spełnienie co najmniej 3 z 4 warunków wyłączających obowiązek selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz wskazać, czy odstępstwo we wnioskowanym zakresie ma dotyczyć obszaru całej gminy (związku), czy tylko jej części. Co istotne, zezwolenie w drodze decyzji Minister Klimatu wydaje na czas nieoznaczony, a zatem gmina, która uzyskała taką zgodę może odstąpić niezwłocznie od systemu 5-pojemnikowego na rzecz zbierania i odbioru mniejszej liczby frakcji odpadów selektywnych, zgodnie z decyzją. Decyzja Ministra Klimatu ma charakter dyskrecjonalny, a nie związany. Zgodnie z orzecznictwem sądów administracyjnych swoboda organu administracji publicznej przy podejmowaniu tej decyzji nie oznacza, że organ może odmówić wydania tej decyzji w sposób zupełnie dowolny, ponieważ powinien ważyć słuszny interes strony z interesem społecznym. Przy określaniu odstępstwa w zakresie selektywnego zbierania odpadów, organ będzie mógł m.in. wziąć pod uwagę, czy mimo odstępstwa od selektywnego zbierania odpadów gmina osiągnie poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu frakcji odpadów. Ustawodawca w nowelizacji ucpg nie przewidział formularza wniosku dla organu wykonawczego gminy lub związku, a wskazał jedynie jego obligatoryjne elementy. Sama decyzja Ministra Klimatu wydawana na czas nieoznaczony oznacza w praktyce, że jej cofnięcie przez Ministra Klimatu nastąpi z jego inicjatywy tylko wówczas, gdy gmina nie osiągnie odpowiednich poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych określonych w ustawie. Jeżeli gmina, która uzyskała zgodę Ministra Klimatu, nie osiągnęła w danym roku poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, Minister cofa to zezwolenie w drodze decyzji i określa termin jej wykonania. Postępowanie w sprawie cofnięcia zezwolenia wszczynają się z urzędu.

Cofnięcie zezwolenia odbiera możliwość łącznego zbierania wybranych frakcji odpadów komunalnych w terminie wynikającym z decyzji o cofnięciu zgody. Podsumowując, cofnięcie zezwolenia przez Ministra Klimatu stanowi decyzję związaną, a jej wydanie ustawodawca uzależnia od wszczęcia postępowania w tym względzie z urzędu oraz od spełnienia przesłanki nieosiągnięcia przez gminę w danym roku poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, o którym mowa w art. 3b ust. 1 ucpq. Określenie terminu wykonania decyzji przez Ministra w praktyce oznacza obowiązek powrotu do 5-pojemnikowej zbiórki selektywnej niezwłocznie po upływie terminu jej wykonania. Cofnięcie zezwolenia – jak wspomniano – kończy możliwość łącznego zbierania wybranych frakcji odpadów komunalnych, ale jednocześnie nie pozbawia gminy, (związku) prawa złożenia wniosku do Ministra Klimatu o ponowne rozpatrzenie sprawy. **Przepis wskazujący na możliwość cofania zgody na odstąpienie od selektywnej zbiórki odpadów komunalnych wchodzi w życie 1 stycznia 2022 r.**

DOPRECYZOWANIE KWESTII ZAWARTOŚCI UMÓW W SYSTEMIE WOLNYM I OBOWIĄZKÓW WÓJTA, BURMISTRZA, PREZYDENTA MIASTA W ZAKRESIE ICH KONTROLI

Art. 6 ust. 1c, ust.5a-5c ucpq

Postanowienia umowy zawieranej z przedsiębiorcą wpisanym do rejestru działalności regulowanej, mają zapewnić odbiór przez tego przedsiębiorcę wszystkich frakcji odpadów komunalnych, zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie oraz w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Klimatu, wydanym na podstawie art. 4a ust. 1 ucpq.

Umowy zawierane przez właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, nie ponoszących opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz gminy, lecz posiadających umowy w tym zakresie z podmiotami wpisanymi do rejestru działalności regulowanej, które to podmioty świadcząc usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych na podstawie cywilnoprawnej – muszą zapewniać odbiór wszystkich frakcji odpadów komunalnych. Odbywa się to zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy oraz z rozporządzeniem w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów, które może zostać wydane przez Ministra Klimatu na podstawie art. 4a ust.1 ucpq rozszerzając frakcje odpadów zbieranych selektywnie z nieruchomości niezamieszkałych lub części niezamieszkałej nieruchomości mieszanych.

Nowelizacja ucpq wskazuje na obowiązek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta w zakresie kontroli:

- posiadania umów cywilnoprawnych w systemie wolnym;
- zgodności postanowień umów z wymaganiami określonymi w regulaminie oraz ze sposobem określonym w rozporządzeniu wykonawczym Ministra Klimatu wydanym na podstawie art. 4a ust. 1 ucpq;
- dowodów uiszczania opłat za usługi lub innego sposobu udokumentowania wykonania obowiązków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3b ucpq.

Zatem wójt, burmistrz lub prezydent miasta ma obowiązek kontroli posiadania umów przez właścicieli nieruchomości w systemie wolnym. Powinien również weryfikować to, czy umowy są zawierane na odbiór wszystkich odpadów komunalnych, których selektywne zbieranie jest obowiązkiem właścicieli nieruchomości. Istotne jest również, oprócz kontroli elementów umowy, badanie zagadnienia zgodności postanowień umów z wymaganiami określonymi w regulaminie czystości i porządku oraz w zakresie zgodności umów z przepisami wykonawczymi, które może wydać Minister Klimatu zgodnie z art. 4a ust. 1 ucpq. Nie bez znaczenia pozostaje także kontrola dowodów uiszczania opłat przez właścicieli nieruchomości niezamieszkałych za usługi wynikające z umów lub kontrola innych sposobów realizacji obowiązków w systemie umownym, której również dokonywać powinien organ wykonawczy gminy.

W przypadku, gdy postanowienia umowy zawartej w systemie wolnym, nie spełniają wymagań, o których mowa wyżej, wójt, burmistrz lub prezydent miasta wzywa strony umowy do usunięcia uchybień w terminie określonym w tym wezwaniu. Po bezskutecznym upływie terminu określonego w wezwaniu, umowa wygasa, a wójt, burmistrz lub prezydent miasta wydaje decyzję, w której ustala obowiązek uiszczenia opłaty, wysokość opłaty oraz termin jej uiszczenia. Przepis dotyczący powyższego zagadnienia wszedł w życie 23 września 2021 roku.

ZMIANA ZASAD PRZYSTĘPOWANIA I WYSTĘPOWANIA WŁAŚCICIELI NIERUCHOMOŚCI NIEZAMIESZKAŁYCH Z SYSTEMU GMINNEGO GOSPODAROWANIA ODPADAMI KOMUNALNYMI

Art. 6c ucpg

Obowiązkowe pozostaje nadal – po nowelizacji ustawy – objęcie systemem gminnym gospodarowania odpadami komunalnymi **jedynie nieruchomości zamieszkałych. Jednocześnie rada gminy może zdecydować, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego, o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne.** Decyzja organu stanowiącego gminy o odbieraniu odpadów z nieruchomości niezamieszkałych **dotyczyć może wszystkich lub tylko wybranych przez organ stanowiący rodzajów tych nieruchomości**, w tym np. tylko domków letniskowych lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, nie zaś wszystkich kategorii nieruchomości niezamieszkałych.

Odnosząc się do zmiany dokonanej nowelizacją w art. 6c ust. 2b ucpg poprzez zastąpienie sformułowania „przepisów ust. 2a i 2c” sformułowaniem „przepisów ust. 2a i 3a”, to ma ona ten skutek, że po nowelizacji ucpg w przypadku nieruchomości mieszanych, przepisów ust. 2a i 3a nie stosuje się. Oznacza to niestosowanie do nieruchomości mieszanych zamówienia publicznego w trybie przetargu zorganizowanego, na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. poz. 2019, z późn. zm.), na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli tych nieruchomości oraz przepisu art. 6c ust. 3a ucpg odnoszącego się do uprawnienia wyłączenia się właściciela nieruchomości, na której nie zamieszkują mieszkańcy z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę. Wskazanego uprawnienia nie stosuje się do nieruchomości mieszanych.

Konsekwencją tego będzie pozostawanie tychże nieruchomości w systemie zorganizowanym przez gminę oraz możliwość odbioru i zagospodarowania odpadów z tych nieruchomości w systemie in house przez spółkę gminną lub jednostkę organizacyjną gminy. Skutkiem nowelizacji art. 6c ucpg jest również uchylenie ust. 2c tego przepisu o treści: „Przystąpienie właściciela nieruchomości, na której nie zamieszkują mieszkańcy, z wyłączeniem właściciela nieruchomości, o której mowa w art. 6j ust. 3b, do zorganizowanego przez gminę systemu gospodarowania odpadami komunalnymi jest dobrowolne i następuje na podstawie zgody właściciela nieruchomości wyrażonej w formie pisemnej”.

Znacznie trudniej będzie właścicielom nieruchomości niezamieszkałych wycofać się z systemu gminnego – trudniej będzie więc też destabilizować system w trakcie trwania umowy o zamówienie publiczne. Nowe rozwiązanie przewiduje, że właściciel nieruchomości, na której nie zamieszkują mieszkańcy, może w terminie 60 dni od dnia ogłoszenia uchwały o objęciu określonych rodzajów nieruchomości niezamieszkałych systemem gminnym, złożyć wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta pisemne oświadczenie o wyłączeniu się z systemu odbierania odpadów komunalnych, zorganizowanego przez gminę na podstawie tej uchwały. W oświadczeniu, właściciel nieruchomości zobowiązany jest wskazać gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę, z którymi zawarł umowę, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, oraz dołączyć do oświadczenia kopię tej umowy, pod rygorem nieskuteczności oświadczenia.

Oświadczenie jest skuteczne od dnia wejścia w życie uchwały o objęciu nieruchomości niezamieszkałej systemem gminnym, i nie może być odwołane przez okres obowiązywania umowy w sprawie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, zawartej po dniu ogłoszenia tej uchwały.

Powyższe rozwiązanie ma na celu umożliwienie właściwego zaplanowania zamówienia publicznego na odbiór lub odbiór i zagospodarowanie odpadów, gdyż znana będzie liczba podmiotów, które zostaną w systemie gminnym. Jeżeli gmina zamierza objąć takie nieruchomości niezamieszkałe swoim systemem, to uchwała w tej sprawie stwarza obligatoryjność, chyba że w ciągu 30 dni od dnia publikacji uchwały właściciel nieruchomości złoży oświadczenie o wyłączeniu się z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę i o pozbywaniu się odpadów na podstawie umowy cywilnoprawnej, o której mowa w art. 6 ust. 1 ucpg.

Gmina może zatem przeciwdziałać destabilizacji systemu gospodarki odpadami, organizując postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych z nieruchomości niezamieszkałych. Dysponuje bowiem danymi, z ilu nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, będą odbierane odpady przez przedsiębiorcę wyłonionego w tym postępowaniu przetargowym. Zastosowanie powyższego rozwiązania pozwolić ma na utworzenie przez gminę stabilnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi dla nieruchomości niezamieszkałych. Należy wskazać, że zastosowanie innego rozwiązania, które pozwalałoby na dowolne przystępowanie i występowanie właścicieli wskazanych nieruchomości z gminnego systemu gospodarowania odpadami powodowałoby ciągłą jego destabilizację, wpływając jednocześnie na zwiększenie kosztów. Przepis w tym zakresie wszedł w życie 23 września 2021 r.

Aby zapewnić stabilność systemu w zakresie nieruchomości niezamieszkałych, rezygnacja z wyłączenia się z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę lub wyłączenie się właściciela nieruchomości będzie ponownie możliwe po upływie okresu, na jaki została zawarta umowa w sprawie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych. Również nieruchomości, w których nastąpiła zmiana właściciela w trakcie obowiązywania umowy w sprawie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych, będą mogły zostać wyłączone z systemu gminnego dopiero po upływie okresu, na jaki została zawarta umowa w sprawie zamówienia publicznego. Z uzasadnienia do nowelizacji ustawy wynika, że celem tego rozwiązania jest również stabilizacja ilości odpadów w systemie oraz zapewnienie stałego wpływu środków pochodzących z opłaty na wyrównanym poziomie.

Jedyny wyjątek od powyższej reguły nowelizacja art. 6c wprowadza dla właściciela nieruchomości niezamieszkałej, objętej uchwałą o objęciu nieruchomości systemem gminnym, która powstała (została wybudowana, oddana do użytkowania) w trakcie obowiązywania umowy w sprawie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych. W takim przypadku właściciel nowej nieruchomości może w terminie 60 dni od dnia powstania takiej nieruchomości złożyć wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta pisemne oświadczenie o wyłączeniu się z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę. W oświadczeniu właściciel nowo powstałej nieruchomości wskazuje gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę, z którymi zawarł umowę cywilnoprawną w systemie wolnym, oraz dołącza do oświadczenia kopię tej umowy, pod rygorem nieskuteczności oświadczenia. Z powyższego wynika, że w przypadku nowych nieruchomości, dla których uzyskano zgodę na użytkowanie ustawodawca nie przewidział automatycznego wyłączenia takiej nieruchomości niezamieszkałej z systemu gminnego.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest zobowiązany do zamieszczenia na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy, na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty, informacji o zamiarze przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, wyznaczając jednocześnie termin, nie krótszy niż 60 dni od dnia zamieszczenia tej informacji na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy, na:

- odwołanie przez właściciela nieruchomości oświadczenia o wyłączeniu się z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę, jeżeli nieruchomość jest wyłączona z tego systemu na podstawie oświadczenia;
- złożenie przez właściciela nieruchomości oświadczenia spełniającego wymagania, o których mowa w ust. 3a, o wyłączeniu się z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę, jeżeli właściciel nieruchomości jest objęty tym systemem.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, przystępując do przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, jest zobowiązany zamieścić na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informację o tym zamiarze oraz o terminie, nie krótszym niż 30 dni od zamieszczenia informacji na stronie internetowej urzędu gminy, do składania oświadczeń o:

- rezygnacji z wyłączenia się z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę;
- wyłączeniu się właściciela nieruchomości z systemu odbierania odpadów komunalnych zorganizowanego przez gminę.

Istotny w tym zakresie będzie termin na złożenie oświadczeń nie krótszy niż 60 dni liczonych od dnia zamieszczenia tej informacji na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy.

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest zobowiązany również do poinformowania, w szczególności za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, przedsiębiorców odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, wpisanych do rejestru działalności regulowanej, o którym mowa w art. 9b ust. 2 ustawy, o zamiarze przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy.

Przepis ten nie wskazuje w jakich formach, ani w jakim terminie, wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest zobowiązany do poinformowania przedsiębiorców odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, wpisanych do rejestru działalności regulowanej, o którym mowa w art. 9b ust. 2 ucp, o zamiarze przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy.

Posłużenie się przez ustawodawcę w tym przepisie sformułowaniem „w szczególności” oznacza możliwość stosowania również innych niż środki komunikacji elektronicznej środków przekazania informacji przedsiębiorcom. Informacja ta ma na celu wskazanie możliwości swobodnego transferu nieruchomości niezamieszkałych do systemu gminnego, jak i możliwych sytuacji wyjścia nieruchomości niezamieszkałych z tego systemu i przystąpienia do systemu umownego. **Odwołanie oświadczenia, o którym mowa w art. 6c ust. 3c pkt 1, oraz oświadczenie, o którym mowa w art. 6c ust. 3b, są skuteczne od dnia, w którym zaczęła obowiązywać następna umowa w sprawie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, i nie mogą być odwołane przez okres obowiązywania tej umowy.**

Wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest zobowiązany do zamieszczenia na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej urzędu gminy, na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informacji o terminie obowiązywania umowy w sprawie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy.

Złożone oświadczenia o rezygnacji z systemu gminnego w zakresie nieruchomości niezamieszkałych lub o wejściu do tego systemu takich nieruchomości są skuteczne i obowiązujące od dnia, w którym zaczęła obowiązywać następna umowa w sprawie zamówienia publicznego na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, i nie mogą być odwołane przez okres obowiązywania tej umowy. **Zatem żadna czynność prawna w zakresie oświadczenia o wyjściu z systemu w trakcie trwania umowy o zamówienie publiczne nie będzie prawnie skuteczna. Analogiczna sytuacja wystąpi w sytuacji, gdyby przedsiębiorca chciał dołączyć do systemu gminnego w trakcie trwania umowy o zamówienie publiczne, bowiem, o ile może rozwiązać umowę w systemie wolnym z przedsiębiorcą wpisanym do rejestru działalności regulowanej to nie będzie mógł już złożyć skutecznego oświadczenia o przystąpieniu do systemu zorganizowanego przez gminę.**

Konsekwencją zmiany w zakresie obowiązków wytwórców odpadów oraz konsekwencją bezwzględnego nakazu przestrzegania hierarchii postępowania z odpadami jest to, że w art. 6d w ust. 4 ucpg dodano pkt 7, w którym uszczegółowiono, iż wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w przypadku sporządzania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, powinien zawrzeć obowiązek przekazywania odpadów selektywnie zebranych oraz odpadów powstających w procesie sortowania w celu doczyszczania selektywnie zebranych odpadów komunalnych w pierwszej kolejności do instalacji zapewniających przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu. **Przepis ten ma na celu, aby odpady były zagospodarowane zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami.** Celem ustawodawcy jest również wzmocnienie działań gmin na rzecz osiągnięcia celów w zakresie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu oraz ograniczenie masy odpadów składowanych na składowiskach.

ZMIANA W ZAKRESIE PODMIOTÓW ZOBOWIĄZANYCH DO PONOSZENIA OPŁATY ZA GOSPODAROWANIE ODPADAMI KOMUNALNYMI

Art. 6h, art. 6i ust. 1a ucpg

Opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi są obowiązani ponosić:

- właściciele nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy,
- osoby wymienione w art. 1 pkt 1 lit. b, jeżeli rada gminy podjęła uchwałę, o której mowa w art. 2a ust. 1,
- właściciele nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, jeżeli rada gminy podjęła uchwałę, o której mowa w art. 6c ust. 2 – na rzecz gminy, na terenie której są położone nieruchomości lub lokale.

W art. 6h ucpg po nowelizacji doprecyzowano katalog podmiotów, które są zobowiązane do uiszczenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi wskazując, że są to również właściciele lokali mieszkalnych w budynkach wielolokalowych w sytuacji podjęcia przez radę gminy uchwały, o której mowa w art. 2a ust. 1 ucpg. Ponadto w sytuacji objęcia nieruchomości niezamieszkałych systemem gminnym potwierdzono, że właściciele nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy w sytuacji objęcia posiadanych przez nich nieruchomości systemem gminnym, zobowiązani są oni ponosić opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi na rzecz gminy, na terenie której położone są nieruchomości lub lokale.

W przypadku podjęcia uchwały o ponoszeniu opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi przez właściciela lokalu lub inną osobę, której służy tytuł prawny do lokalu w budynku wielolokalowym lub osobę faktycznie zamieszkującą lub użytkującą ten lokal, opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi po raz pierwszy uiszcza się za miesiąc, w którym uchwała weszła w życie.

ZMIANA W ZAKRESIE KONSTRUKCJI PRAWNEJ METOD OBLICZENIA OPŁATY OD POWIERZCHNI, OD WODY, OD POJEMNIKÓW DLA NIERUCHOMOŚCI NIEZAMIESZKAŁYCH ORAZ UJEDNOLICENIE STAWKI OD POJEMNIKA I WORKA W PRZYPADKU NIERUCHOMOŚCI NIEZAMIESZKAŁYCH, OBJĘTYCH SYSTEMEM GMINNYM

Art. 6j. ust. 1 pkt 3, art. 6j ust. 2, art. 6j ust. 3, 6j. ust. 3a, 6j. ust. 3e, 6j ust. 3f art.6k ucpg

W art. 6j w ust. 1 pkt 3 powierzchnię (w ramach metody obliczenia opłaty) zastąpiono powierzchnią użytkową lokalu mieszkalnego w rozumieniu ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, z późn. zm.). **Zmiana ta stanowi faktyczne zastąpienie w metodzie od powierzchni – powierzchni całkowitej – powierzchnią użytkową.** Wskazać należy, że wykorzystywane są w praktyce różne metody pomiaru powierzchni użytkowej. Optymalny wydaje się pomiar robiony od ściany do ściany danego pomieszczenia. Istotne jest jednak to, że do wyliczenia powierzchni nie będzie już brana pod uwagę powierzchnia ogólna lokalu czy mieszkania, lecz jedynie jego powierzchnia użytkowa.

W art. 6j ust. 2 dotyczącym jednej metody dla gospodarstwa domowego skreślono wyraz „jedną” zatem po nowelizacji ucpg dla nieruchomości zamieszkałych, objętych systemem gminnym może zostać uchwalona stawka opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od gospodarstwa domowego bez sformułowania „jedną”.

W przypadku nieruchomości, na której nie zamieszkują mieszkańcy, opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi stanowi iloczyn zadeklarowanej liczby pojemników lub worków, przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych powstających na danej nieruchomości, oraz stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o której mowa w art. 6k ust. 1 pkt 2. **Nowelizacja dodała do powyższej regulacji zdanie drugie o treści: przez zadeklarowaną liczbę pojemników lub worków rozumie się iloczyn liczby pojemników lub worków przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz liczby ich opróżnień lub odbiorów wynikającej z częstotliwości odbioru odpadów komunalnych określonych na podstawie art. 6r ust. 3 i 3b albo harmonogramu odbioru odpadów komunalnych dla danej nieruchomości.** Powyższe powoduje, że stawka opłaty dla nieruchomości niezamieszkałych nie będzie już stanowiła wyniku mnożenia zadeklarowanej ilości pojemników lub worków oraz stawki opłaty za taki pojemnik lub worek, lecz będzie dodatkowo powiększona o nowy element, jakim jest liczba opróżnień lub odbiorów pojemników lub worków w okresie miesiąca, wynikająca z częstotliwości odbioru odpadów komunalnych określonych na podstawie art. 6r ust. 3 i 3b, albo harmonogramu odbioru odpadów komunalnych dla danej nieruchomości.

Zatem od 1 stycznia 2022 r. dla nieruchomości niezamieszkałych dla ustalenia wysokości należnej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi konieczne będzie również uwzględnienie częstotliwości odbioru pojemników lub worków. Ważna jednak będzie w tym miejscu zasada, że niezależnie od uprawnienia podatnika, opłaty śmieciowej do deklarowania na podstawie art. 6m ust. 1aa ucpg, oczekiwanej przez niego częstotliwości odbioru odpadów z nieruchomości niezamieszkałych, dla ustalenia wysokości należnej opłaty przyjmowana będzie częstotliwość nie wynikająca z oświadczenia podatnika zawartego w deklaracji śmieciowej lecz częstotliwość odbioru pojemników lub worków z nieruchomości niezamieszkałych wynikająca z uchwały podjętej na podstawie art. 6r ust. 3 i 3b, albo harmonogramu odbioru odpadów komunalnych.

W art. 6j ust. 3a ucpg wskazano, że wyrazy „art. 6k ust. 1 pkt 1” zastępuje się wyrazami „art. 6k ust. 1 pkt 3”. Zmiana ta, choć niepozorna w zapisie, niesie za sobą bardzo szerokie konsekwencje. W przypadku nieruchomości, na której są świadczone usługi hotelarskie w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2211), dopuszcza się, aby opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi stanowiła iloczyn ilości zużytej wody z danej nieruchomości oraz stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o której mowa w art. 6k ust. 1 pkt 3 ucpg. Ze wskazanego przepisu wynika, że **po nowelizacji to rada gminy w drodze uchwały ustalić ma stawkę opłaty za m³ zużytej wody – w przypadku wyboru metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o której mowa w art. 6j ust. 3a.**

W przypadku:

- wyboru przez radę gminy metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o której mowa w ust. 1 pkt 2, (od wody),
- wyboru przez radę gminy metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, o której mowa w ust. 2, i zróżnicowania stawki opłaty ze względu na ilość zużytej wody w gospodarstwie domowym,
- ustalenia opłaty na podstawie ust. 3a (od hoteli)

– rada gminy (po nowelizacji) ma prawo w uchwale, o której mowa w art. 6k ust. 1, określić sposób ustalania ilości zużytej wody na potrzeby ustalania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w szczególności sposób ustalania ilości zużytej wody w przypadku braku wodomierza lub w przypadku nieruchomości, dla których brak jest odpowiednich danych dotyczących ilości zużytej wody, lub odliczania wody zużytej na określone cele.

Zatem w sytuacji wyboru przez organ stanowiący gminy metody ustalenia opłaty za śmieci od ilości zużytej wody z danej nieruchomości zamieszkałej. A także w przypadku uchwalenia stawki opłaty śmieciowej od gospodarstwa domowego i jej zróżnicowania ze względu na ilość zużytej wody w gospodarstwie domowym. Oraz w przypadku ustalenia opłaty dla nieruchomości, w których są świadczone usługi hotelarskie – organ stanowiący gminy otrzymał kompetencje do ustalenia w drodze uchwały wyłącznie względem tych wskazanych rodzajów nieruchomości ilości zużytej wody na potrzeby ustalania wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. **W szczególności ma to zastosowanie w zakresie sposobu ustalania ilości zużytej wody w przypadku braku wodomierza lub w przypadku nieruchomości, dla których brak jest odpowiednich danych dotyczących ilości zużytej wody, lub odliczania wody zużytej na określone cele.**

Zauważyć należy, że ustalenie w drodze uchwały ilości zużytej wody powinno nastąpić dla wszystkich metod i sytuacji wskazanych w art. 6j ust. 3e ucpg. **Nie można natomiast rozszerzać tej kompetencji na sytuację wskazaną w art. 6j ust. 3f ucpg po nowelizacji** tj. w zakresie maksymalnej stawki w przypadku nieruchomości, na której zamieszkują mieszkańcy, opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi ustalana na podstawie metody, od zużycia wody **nie może wynosić więcej niż 7,8%** przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za gospodarstwo domowe. 7,8% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem stanowi zatem maksymalną wysokość opłaty w przypadku metody od wody dla nieruchomości, na której zamieszkują mieszkańcy. Zatem uchwalenie wyższej wysokości opłaty niż 7,8% będzie stanowiło istotne naruszenie art. 6j ust. 3f ucpg. Nie można również wiązać maksymalnej wysokości opłaty 7,8% jedynie z metodą od gospodarstwa domowego, bowiem przepis „za gospodarstwo domowe” stanowi przeniesienie przepisu dotyczącego ogłaszania kwoty dochodu rozporządzalnego nie zaś powiązanie wysokości 7,8% jedynie z metodą od gospodarstwa domowego.

Art. 6k pkt 5 ucpg po nowelizacji otrzymał brzmienie: „w przypadku metody, o której mowa w art. 6j ust. 3 – 1,3% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za pojemniki lub worki o pojemności 120 l przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości; za pojemniki lub worki o mniejszej lub większej pojemności stawki opłat ustala się w wysokości proporcjonalnej do ich pojemności.”.

Zmiana w art. 6k ust. 2a pkt 5 ucpg spowodowała podwyższenie do 1,3% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem, maksymalnej stawki opłaty za pojemniki lub worki o pojemności 120 l, przeznaczone do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości niezamieszkałych. Zmiana ta ujednotacza stawki opłaty za określoną pojemność, niezależnie od tego, czy odpady są odbierane w workach czy w pojemnikach. Podwyższenie maksymalnych stawek opłat dla nieruchomości niezamieszkałych ma umożliwić pokrycie kosztów związanych z zagospodarowaniem odpadów z nieruchomości niezamieszkałych, które często są wytwarzane w większych ilościach niż w gospodarstwach domowych, a także zapewnić adekwatne partycypowanie w kosztach związanych z zagospodarowaniem tych odpadów przez właścicieli nieruchomości niezamieszkałych.

ZMIANY W ZAKRESIE UPRAWNIEŃ DO RÓŻNICOWANIA OPŁATY ŚMIECIOWEJ

Art. 6j ust. 2a, art.6j ust. 2b ucpg

Rada gminy po nowelizacji może zróżnicować stawki opłat, śmieciowych, w zależności od powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego, ilości zużytej wody z danej nieruchomości lub lokalu mieszkalnego, liczby mieszkańców zamieszkujących nieruchomość, liczby osób lub ilości zużytej wody w gospodarstwie domowym, odbierania odpadów z terenów wiejskich lub miejskich, a także od rodzaju zabudowy lub od faktu objęcia nieruchomości uchwałą o indywidualizacji odpowiedzialności właścicieli, użytkowników lub osób władających lokalami w budynkach wielolokalowych. Rada gminy może ponadto stosować łącznie różne kryteria różnicujące stawki opłat. W ramach różnicowania stawki opłaty dla nieruchomości zamieszkałych oraz w ramach stawki za gospodarowanie odpadami komunalnymi od gospodarstwa domowego **nowością jest różnicowanie w przypadku metody od gospodarstwa domowego – od liczby osób w gospodarstwie domowym. Nowością jest również zróżnicowanie z uwagi na objęcie nieruchomości wielolokalowej uchwałą o ponoszeniu opłaty przez właścicieli poszczególnych lokali w budynku wielolokalowym. Rada może stosować różne kryteria różnicujące stawki opłaty łącznie. Ma prawo również stosować więcej niż jedną wybraną metodę ponoszenia opłaty na terenie gminy. Nie jest jednak uprawniona do wprowadzania w drodze uchwały o wyborze metody ponoszenia opłaty własnych nieznanymi ustawie metod ponoszenia opłaty lub do łączenia stawek opłaty np. z kompostowaniem innych odpadów komunalnych niż bioodpady w kompostowniku przydomowym.**

Związek międzygminny po nowelizacji może dodatkowo stosować kryteria różnicujące stawki opłat, o których mowa w ust. 1 i 2, odrębnie dla gmin wchodzących w skład tego związku, jeżeli jest to uzasadnione kosztami odbierania odpadów komunalnych i gospodarowania nimi w poszczególnych gminach lub warunkami miejscowymi.

Niezależnie od kryteriów różnicowania stawki opłaty dla nieruchomości zamieszkałych oraz w ramach stawki opłaty od gospodarstwa domowego, o którym mowa w art. 6j. ust. 2a ucpg związki międzygminne mogą w ramach stawek opłat dla nieruchomości zamieszkałych oraz w ramach stawki od gospodarstwa domowego, odrębnie dla każdej z gmin tworzących związek, stosować kryteria różnicowania wskazane w art. 6j. ust. 2a ucpg jeżeli jest to uzasadnione kosztami odbierania odpadów komunalnych i gospodarowania nimi w poszczególnych gminach lub warunkami miejscowymi.

ZMIANA SPOSOBU USTALENIA PRZEDMIOTU OPODATKOWANIA I OPŁATY DLA DOMKÓW LETNISKOWYCH I NIERUCHOMOŚCI WYKORZYSTYWANYCH NA CELE REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWE

„W przypadku nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe rada gminy uchwała ryczałtową stawkę opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, nie wyższą niż 10% przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę ogółem za rok od domku letniskowego na nieruchomości, albo od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.”

W związku z nowym przepisami, zmieniono sposób naliczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe – w przypadku objęcia ich gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

Opłata powinna być naliczana za rok od każdego domku letniskowego położonego na nieruchomości, albo od innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Powyższe stanowi doprecyzowanie przepisów dla nieruchomości, na których może znajdować się kilka domków letniskowych. Zapewnić ma to proporcjonalne ponoszenie kosztów zagospodarowania odpadów wytwarzanych ze wszystkich domków letniskowych, znajdujących się na jednej nieruchomości. Rada gminy, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego, może nałożyć obowiązek ponoszenia przez właścicieli takich nieruchomości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wysokości określonej zgodnie z ust. 3. Chodzi tu o zgodność z ogólnymi zasadami przewidzianymi dla nieruchomości niezamieszkałych po nowelizacji. Dla ustalenia opłaty stosuje się następujący wzór: pojemnik x częstotliwość x stawka, tak, aby ponoszona opłata była wyliczana proporcjonalnie do okresu korzystania z nieruchomości. Ma to umożliwić gminom dokładane dostosowanie wysokości opłat do ilości wytwarzanych odpadów na omawianych nieruchomościach. W przypadku, gdy deklaracja o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi zawiera wskazanie okresów korzystania z tych nieruchomości, właściciel nieruchomości ponosi opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi za miesiąc lub miesiące, w których zostały wskazane okresy korzystania z nieruchomości. Zatem w przypadku domków letniskowych lub nieruchomości rekreacyjnych do wyboru pozostaje opłata roczna ryczałtowa lub metoda od pojemnika przy uwzględnieniu w deklaracji okresów korzystania z takiej niezamieszkałej nieruchomości lub domku letniskowego. W przypadku podjęcia uchwały, o której mowa, art. 6j ust. 3ba, przepisu art. 6j ust. 3b nie stosuje się. Zatem objęcie nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe metodą obliczenia opłaty wykorzystywaną dla nieruchomości niezamieszkałych powoduje z mocy prawa brak możliwości zastosowania ryczałtu zgodnie z art. 6j ust. 3b ucpq. **Nowością jest to, że uchwała, dotycząca rocznej stawki ryczałtowej, będzie mogła zostać podjęta lub zmieniona do końca kwietnia danego roku – zgodnie z dodanym art. 6j ust. 3bc ucpq.** Zatem jej podjęcie lub zmiana nie będzie już musiało nastąpić przed nowym rokiem podatkowym, a każda jej zmiana (nie tylko obniżająca wysokość stawki ryczałtowej) będzie mogła zostać podjęta do końca kwietnia danego roku. Uchwała taka wejdzie w życie po 14 dniach od dnia jej ogłoszenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym bez konieczności nadawania jej mocy wstecznej od 1 stycznia danego roku.

ZMIANY W ZAKRESIE DEKLARACJI ŚMIECIOWYCH I PODMIOTÓW ZOBOWIĄZANYCH DO ICH SKŁADANIA

Art. 6m ucpq

Deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi są obowiązani złożyć do wójta, burmistrza lub prezydenta miasta:

- właściciele nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy;
- osoby wymienione w art. 1 pkt 1 lit. b, jeżeli rada gminy podjęła uchwałę, o której mowa w art. 2a ust. 1 (indywidualizacja odpowiedzialności za odpady w budynkach wielolokalowych);
- właściciele nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, jeżeli rada gminy podjęła uchwałę, o której mowa w art. 6c ust. 2, a właściciele nieruchomości nie złożyli skutecznego oświadczenia, o którym mowa w art. 6c ust. 3b (nieruchomości niezamieszkałe objęte systemem gminnym, co których nie złożono w terminie skutecznego oświadczenia o wyjściu z systemu gminnego).

Pierwszą deklarację o wysokości opłaty składa się w terminie 14 dni odpowiednio od dnia:

- zamieszkania pierwszego mieszkańca na danej nieruchomości albo w lokalu w budynku wielolokalowym objętym uchwałą, o której mowa w art. 2a ust. 1, lub wytworzenia na danej nieruchomości lub w danym lokalu odpadów komunalnych;
- podjęcia uchwały, o której mowa w art. 2a ust. 1, albo uchwały, o której mowa w art. 6c ust. 2.

W art. 6m dodano ust. 1[1], który określa, jakie podmioty oraz w jakich przypadkach są zobowiązane do złożenia deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. W katalogu tych podmiotów po nowelizacji ucpg znaleźli się również właściciele lokali w budynkach wielolokalowych objętych uchwałą, o której mowa w art. 2a ust. 1 ucpg oraz objęci systemem gminnym właściciele nieruchomości niezamieszkałych. Do tej kategorii należą także objęte systemem gminnym nieruchomości niezamieszkałe, czyli domki letniskowe i nieruchomości rekreacyjne.

ZWIĘKSZONE UPRAWNIENIA ORGANA WYKONAWCZYCH GMIN I ZWIĄZKÓW DO WERYFIKACJI DANYCH ZAWARTYCH W DEKLARACJACH ŚMIECIOWYCH

Art. 6o ucpg

„Wójt, burmistrz lub prezydent miasta, w celu weryfikacji złożonych deklaracji, może wykorzystać informacje i dane znajdujące się w jego posiadaniu oraz posiadaniu gminnych jednostek organizacyjnych, w tym przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.”

Nowością jest uprawnienie organu wykonawczego gminy, w celu weryfikacji złożonych deklaracji, do wykorzystania informacji i danych znajdujących się w jego posiadaniu oraz posiadaniu gminnych jednostek organizacyjnych, w tym przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych. Zatem chodzi o wykorzystanie całości dostępnych danych, ale nie w dowolnym celu, a jedynie dla weryfikacji danych wynikających ze złożonych deklaracji przez podatników opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Przepis powyższy obowiązuje od dnia 23 września 2021 r.

NOWE UPOWAŻNIENIE DLA PRACOWNIKÓW ORGANÓW WYKONAWCZYCH ZWIĄZKÓW

Art. 6q ust. 1[1] ucpg

„Zarząd związku międzygminnego, o którym mowa w ust. 1, może upoważnić członków zarządu związku międzygminnego lub innych pracowników jednostki obsługującej zarząd związku międzygminnego do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.”

W art. 6q w ust. 11 po nowelizacji ucpg dodano podstawę prawną, umożliwiającą powierzenie przez zarząd związku międzygminnego lub zarząd związku metropolitalnego wydawania decyzji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi członkowi zarządu związku lub osobom zatrudnionym w jednostce obsługującej zarząd związku.

DOPLĄTY DO SYSTEMU GOSPODAROWANIA ODPADAMI Z INNYCH NIŻ OPŁATA ŚMIECIOWA DOCHODÓW BUDŻETU

Art. 6r ust. 2da ucpg

Rada gminy może postanowić, w drodze uchwały, o pokryciu części kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi z dochodów własnych niepochodzących z pobranej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, w przypadku gdy:

- środki pozyskane z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi są niewystarczające na pokrycie kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym kosztów, o których mowa w ust. 2-2c, lub
- celem jest obniżenie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi pobieranych od właścicieli nieruchomości.

Z uzasadnienia do wprowadzenia do ustawy art. 6r ust. 2da wynika, że dodanie ust. 2da w art. 6r stanowi uszczegółowienie przepisów, gdyż obecnie, zgodnie z art. 6k ust. 2b, rada gminy ustalając stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi dla właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy, w części dotyczącej gospodarstw domowych, może uwzględnić stopień, w jakim dochody ze środków własnych pozyskanych ze sprzedaży surowców wtórnych i produktów przygotowanych do ponownego użycia pokrywają koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Niemniej jednak, jak wskazują jednostki samorządu terytorialnego, w obecnej sytuacji na rynku sprzedaży surowców wtórnych, dochody pozyskiwane przez gminy nie dają możliwości pozyskania odpowiednio wysokich dochodów, tak aby można było przeznaczyć je na system gospodarki odpadami. Zatem zasadne jest umożliwienie gminom dopłacania z innych środków własnych do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. Gminy będą mogły z skorzystać tego przepisu np. w przypadku wzrostu cen za zagospodarowanie odpadów, co przekłada się na brak możliwości pokrycia wszystkich kosztów z pobranych od mieszkańców opłat. **Zauważyć jednak należy, że dodany w art. 6r ust. 2da nie zawiera żadnych ograniczeń w zakresie wielkości dopłaty do systemu gospodarowania odpadami komunalnymi z innych niż opłata śmieciowa źródeł.** Co więcej w przepisie tym nie zawarto żadnych nadzwyczajnych okoliczności czy warunków, których spełnienie powodowałoby możliwość skorzystania z dopłaty do systemu gospodarki odpadami. Ustawodawca nie zawarł nawet wskazania, że obie przesłanki wskazane w omawianym przepisie muszą zostać spełnione łącznie. Nie dookreślono również, z jakich konkretnych środków budżetowych dopłata ma nastąpić, jak również nie wskazano żadnych limitów w ustaleniu jej wysokości. **Uchwała o dopłacie, oprócz wskazania podstawy z pkt 1 lub 2, powinna być jak najbardziej ogólna.** Nie powinna nawet wskazywać kwoty dopłaty, gdyż ta wynikała będzie z uchwały budżetowej i zmian w zakresie bilansowania się (lub nie) systemu śmieciowego. Uchwała ta nie jest aktem prawa miejscowego. Ponadto w sytuacji skorzystania z pkt 2 w ślad za taką uchwałą powinna być podjęta uchwała o obniżeniu stawki opłaty za śmieci.

OGRANICZENIE ILOŚCI ODPADÓW ODBIERANYCH PRZEZ PSZOKI I CZĘSTOTLIWOŚCI ODBIORU ODPADÓW Z NIERUCHOMOŚCI ZAMIESZKAŁYCH

Art. 6r ust. 3a i 3b ucpg

Po nowelizacji dopuszcza się ograniczenie ilości zużytych opon, odpadów wielkogabarytowych oraz odpadów budowlanych i rozbiórkowych, stanowiących odpady komunalne. Ponadto, odpadów stanowiących części roślin pochodzących z pielęgnacji terenów zielonych, ogrodów, parków i cmentarzy, odbieranych lub przyjmowanych przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w zamian za pobraną opłatą za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Dopuszcza się też zróżnicowanie częstotliwości odbierania odpadów, w szczególności, w zależności od ilości wytwarzanych odpadów i ich rodzajów. Na uwadze mieć należy jednak, że w okresie od kwietnia do października częstotliwość odbierania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz bioodpadów stanowiących odpady komunalne nie może być rzadsza niż raz na tydzień z budynków wielolokalowych i nie rzadsza niż raz na dwa tygodnie z budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Wyłączeniu podlegają gminy wiejskie oraz części wiejskie gmin miejsko-wiejskich, w przypadku których częstotliwość odbierania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz bioodpadów stanowiących odpady komunalne może być rzadsza.

Zmiany w art. 6r służą ograniczeniu częstotliwości odbioru odpadów oraz ograniczeniu ilościowemu odpadów przyjmowanych przez punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Ma to prowadzić do wygenerowania oszczędności w systemie z tytułu: odbioru, transportu oraz zagospodarowania odpadów. Nie można natomiast tych ograniczeń ilościowych utożsamiać analogicznie z możliwością ograniczenia ilości odpadów odbieranych z nieruchomości, w zamian za pobraną opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

SANKCJA ZA BRAK ZŁOŻENIA DEKLARACJI ŚMIECIOWEJ

Art. 10 ust. 2b ucpg

Przepis wskazuje, że kto to wbrew obowiązkowi określone w art. 2a ust. 5 albo art. 6m ust. 1, 11 lub 2 nie składa deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi – podlega karze grzywny. Zatem **kara dotyczyć może jedynie osób, które nie składają deklaracji** nie zaś podmiotów, które taką deklarację, np. z błędami lub nie w pełni wypełnioną, złożyły.

PODSUMOWANIE

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 11 maja 2020 r. obowiązująca w przeważającej części od dnia 23 września 2021 r. ma na celu ułatwienie gospodarowania odpadami komunalnymi przez gminy i ich związki. Drugim celem jest urealnienie wpływów z opłat i zapewnienie stabilności ilości odebranych odpadów. Stabilizacji wpływów służyć ma również podniesienie opłat za pojemniki i worki dla nieruchomości niezamieszkałych oraz wprowadzenie częstotliwości odbioru, jako elementu kalkulacji miesięcznej opłaty śmieciowej z tego rodzaju nieruchomości. Ograniczeniom kosztów w systemie sprzyja również możliwość odstąpienia, na mocy decyzji Ministra Klimatu, od 5-pojemnikowej zbiórki odpadów oraz ograniczenie ilości, częstotliwości odbioru odpadów oraz ilości odpadów przyjmowanych w punktach ich selektywnej zbiórki. Istotne jest również uprawnienie do uregulowania przez organ stanowiący stawek przy metodzie od wody z jedynym ograniczeniem do 7,8% dochodu rozporządzalnego w przypadku metody od wody dla gospodarstw domowych.

Kolejny czynnik kosztowy dotyczy sytuacji wchodzenia właścicieli nieruchomości niezamieszkałych do systemu gminnego i występowania z niego, co ma stabilizować ilość odpadów w tym systemie przez czas trwania umowy o zamówienie publiczne. Rodzajem oszczędności w kosztach jest również możliwość zastosowania w przypadku domków letniskowych opłaty liczonej nie w formie ryczałtu, lecz jak dla nieruchomości niezamieszkałych, co powoduje, że właściciel takiej nieruchomości lub domku/domków będzie ponosił opłatę jedynie w czasie, gdy na nieruchomości lub w domku/domkach takie odpady są wytwarzane. Gmina może w ten sposób uzyskać oszczędności na kosztach odbioru, transportu i zagospodarowania odpadów z tego typu nieruchomości.

Nowelizacja nie rozwiązuje natomiast problemu dostrzegalnego w systemie wielu gmin tj. przyrostu wielkości odpadów liczonych w Mg wraz ze spadkiem ilości składanych deklaracji w systemie. Nie rozwiązuje też problemu osób niepłacących opłaty śmieciowej, pomimo istnienia po ich stronie obowiązku w tym zakresie. Samo sięganie do baz danych oraz grzywny za niezłożenie deklaracji, bez równoczesnego wzmocnienia kontroli co do liczby osób faktycznie zamieszkujących nieruchomości w relacji do ich liczby wynikającej z deklaracji – może okazać się niewystarczające.

Również system dopłat z budżetu do gospodarki odpadami może budzić społeczny opór i skutkować kierowaniem skarg, zapytań i petycji w zakresie inwestycji czy remontów, których gmina nie wykona na skutek rosnących, z roku na rok, dopłat z budżetu do systemu gospodarki odpadami. Niestety czynniki kosztotwórcze, takie jak wysoka inflacja, wzrost płacy minimalnej, wzrost kosztów energii, obciążeń publicznoprawnych przedsiębiorców – prowadzić mogą do sytuacji, w której nawet zastosowanie maksymalnych stawek opłaty przewidzianych w znowelizowanej ucpg nie uchroni gmin i związków od wysokich dopłat z budżetu w celu zbilansowania systemu gospodarki odpadami. Im wyższy będzie deficyt w relacji kosztów systemu do pobranych opłat, tym większe mogą okazać się dopłaty do systemu, skutkujące pośrednio ograniczeniem możliwości rozwojowych gmin i związków międzygminnych w innych obszarach związanych z realizacją przekazanych im ustawowo zadań publicznych. Niemniej jednak, należy mieć nadzieję, że część zmian spowoduje urealnienie wpływów z opłat za śmieci i przyczyni się do większej stabilności systemu gospodarki odpadami, co powinno ułatwić jego zbilansowanie i kontrolę nad kosztami w systemie.

O AUTORZE

Jarosław Kotowski - etatowy członek Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Zielonej Górze, doktorant w Katedrze Prawa Finansowego, Wydziału Prawa, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, ekspert w zakresie dotacji i finansów publicznych oraz finansowania podmiotów niezaliczanych do sektora finansów publicznych. Jest autorem i współautorem kilkunastu publikacji naukowych.

Opinie wyrażone w powyższym tekście mają charakter autorski i nie należy ich traktować jako stanowiska Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego.

.....
Warszawa, marzec 2022
www.frdl.org.pl

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego
ul. Żurawia 43, 00-680 Warszawa